

บทที่ 2

เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การสอน เสริม การสอนที่มีประสิทธิภาพของอาจารย์ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เกิดขึ้นจากแนวความคิดเรื่องการขยาย และ กระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยให้ ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รัฐบาลจึงดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ขึ้น มีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ดำเนินการสอนโดยใช้ระบบการสอนทางไกล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามมหาวิทยาลัยแห่งใหม่นี้ว่า "มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช" ตาม พระนามของ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็น "กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา"

ในวันที่ 5 กันยายน 2521 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยจึงกำหนดวันที่ 5 กันยายน ของทุกปีเป็นวันสถาปนามหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีศักดิ์และสิทธิเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทุกประการ

1. การดำเนินงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้เปิดสอนทางไกล เป็นครั้งแรกในภาคต้น ปีการศึกษา 2523-2524 (ธันวาคม 2523) โดยเปิดรับนักศึกษา ที่มีงานทำแล้ว สาขาวิชาที่เปิดสอนมีสามสาขาวิชา คือ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา วิทยาการจัดการ และ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ซึ่งเปิดสอนเฉพาะชุดวิชาพื้นฐานทั่วไปสำหรับ ทุกสาขาวิชา ในการเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกนี้ มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนทั้งสิ้นประมาณ แปดหมื่นคน

ในปีการศึกษา 2525 มหาวิทยาลัยได้เปิดรับนักศึกษารุ่นที่สอง โดยขยายสาขาวิชาที่เปิดสอนอีกห้าสาขาวิชา รวมสาขาวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2525 จำนวนแปดสาขาวิชา สาขาวิชาที่เปิดใหม่ ได้แก่ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ และ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ในรุ่นที่สองนี้ มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนจำนวนประมาณเจ็ดหมื่นคน

ในปีการศึกษา 2526 มหาวิทยาลัยได้เปิดรับนักศึกษารุ่นที่สาม โดยเปิดสอนสาขาวิชาเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งสาขาวิชา คือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนประมาณห้าหมื่นคน รวมนักศึกษารุ่นที่สามประมาณสองแสนคน ในเดือนพฤษภาคม 2526 นักศึกษารุ่นแรกที่สำเร็จการศึกษาแล้วมีประมาณหนึ่งหมื่นคน

ในปีการศึกษา 2527 และ 2528 มหาวิทยาลัยเปิดรับนักศึกษารุ่นที่สี่และรุ่นที่ห้า โดยเปิดสอนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งสาขาวิชา คือ สาขาวิชานิติศาสตร์ รวมสาขาที่เปิดสอนในปัจจุบันทั้งหมด 10 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ และ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

2. การจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักศึกษา สาระของหลักสูตรจัดเป็นชุดวิชาที่บูรณาการเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ต่าง ๆ ของวิชาที่มีความสัมพันธ์เข้าไว้ด้วยกันในรูปของชุดการเรียนการสอน เรียกว่า "ชุดวิชา" ซึ่งแต่ละชุดวิชามีความสมบูรณ์ในตัวเองมีค่าไม่น้อยกว่าหกหน่วยกิตของหลักสูตรระดับอุดมศึกษา แต่ละชุดวิชาแบ่งออกเป็น 15 หน่วย แต่ละหน่วยใช้เวลาศึกษาสัปดาห์ละ 12 ชั่วโมง

มหาวิทยาลัยจัดหลักสูตรเป็นสามลักษณะ คือ หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) หลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง (2 และ 3 ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตร (1 ปี) สำหรับการเรียนนั้น ในแต่ละภาคการศึกษานักศึกษาจะลงทะเบียนเรียนอย่างน้อยหนึ่งชุดวิชา แต่ไม่เกินสามชุดวิชา จนกว่าจะครบจำนวนชุดวิชาตามหลักสูตรในสาขาวิชาที่ศึกษา ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาไม่เกินสามเท่าของระยะเวลาการศึกษาคำนวณที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ใ้รับรองคุณวุฒิของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เท่ากับคุณวุฒิของผู้จบ

การศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น หากเข้ารับราชการจะได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนในตำแหน่งและอัตราเงินเดือนเช่นเดียวกับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่น นอกจากนี้ นักศึกษาที่ลงทะเบียนในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสามารถที่เรียนที่สถาบันการศึกษาแห่งอื่นได้พร้อมกันไปด้วย เพราะมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยในระบบเปิดที่นักศึกษาไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

3. ระบบการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใช้ระบบการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาสามารถใช้เวลาว่างศึกษาค้นคว้าเองโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ โดยวิธีการให้การศึกษาด้วยระบบการสอนที่เรียกว่า "ระบบการสอนทางไกล" ซึ่งระบบการสอนทางไกลเป็นระบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความพร้อม ความสะดวก และความสนใจ นักศึกษาจะศึกษาสื่อประสมในรูปแบบของ เอกสารการสอน แบบฝึกปฏิบัติ เทปเสียงประจำชุดวิชา หนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา

เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นน้อยที่สุด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์ รวมทั้งการประเมินผลการศึกษาโดยให้นักศึกษาใช้ระบบการศึกษา ดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาจากวัสดุการศึกษาและเอกสารต่าง ๆ ที่ส่งไปให้นักศึกษาโดยทางไปรษณีย์ ซึ่งได้แก่

3.1.1 เอกสารการสอนประจำชุดวิชา เอกสารการสอนประจำชุดวิชาประกอบด้วย คำอธิบายชุดวิชา วัตถุประสงค์ของชุดวิชา รายชื่อหน่วยการสอน วิธีการศึกษา ตลอดจนแผนการสอนหน่วยต่าง ๆ เนื้อหาสาระในเอกสารการสอนจัดอยู่ในรูปแบบที่เรียน โปรแกรมซึ่งนักศึกษาจะต้องศึกษาเอกสารการสอนทุกหน่วยอย่างละเอียด พร้อมทั้งทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วย

3.1.2 แบบฝึกปฏิบัติประจำชุดวิชา แบบฝึกปฏิบัติประจำชุดวิชาประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้แบบฝึกปฏิบัติ รายละเอียดเกี่ยวกับการสอน แบบประเมินผลตนเองก่อนและหลังเรียน ที่ว่างสำหรับบันทึกสาระสำคัญ ทำกิจกรรมและทำรายงาน รวมทั้งแบบทดสอบประจำหน่วย

3.1.3 เทปเสียงประจำชุกวิชา เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ
 ขอบข่ายเนื้อหาสาระของชุกวิชาอย่างถ่องแท้ มหาวิทยาลัยจะส่งเทปเสียงประจำชุกวิชา
 ต่าง ๆ ซึ่งมีความยาวประมาณ 60 นาที เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นการแนะนำชุกวิชา สรุป
 เนื้อหาในประเด็นที่สำคัญของชุกวิชา ตลอดจนแนะนำวิธีการศึกษาชุกวิชานั้น

3.1.4 หนังสือและเอกสารอ่านประกอบ เพื่อเพิ่มเติมและ
 เสริมความเข้าใจของนักศึกษา มหาวิทยาลัยได้จัดส่งหนังสือ เอกสาร หรือบทความ
 ที่กำหนดไว้ในเอกสารการสอนชุกวิชาหรือแบบฝึกปฏิบัติประจำชุกวิชาไปไว้ที่ มุม มสธ. ใน
 ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดทั่วประเทศ

3.2 การศึกษาจากสื่อการสอนทางวิทยุกระจายเสียง มหาวิทยาลัย
 จัดให้มีรายการวิทยุกระจายเสียงประกอบชุกวิชาประมาณเก้าหรือ 17 รายการ ในแต่ละ
 ชุกวิชาใช้เวลาประมาณ 20 นาที มหาวิทยาลัยจะแจ้งตารางออกอากาศวิทยุกระจายเสียง
 ของชุกวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในแต่ละภาคถึงนักศึกษาโดยตรง

3.3 การศึกษาจากสื่อการสอนทางวิทยุโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยจัดให้
 มีรายการวิทยุโทรทัศน์ประกอบชุกวิชา ๆ ละประมาณ 3 - 16 รายการ รายการวิทยุ-
 โทรทัศน์นี้มีความยาวรายการละประมาณ 30 นาที มหาวิทยาลัยจะแจ้งตารางออกอากาศ
 วิทยุโทรทัศน์ของชุกวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษาถึงนักศึกษาโดยตรง

3.4 การศึกษาจากสื่อการสอนประเภทสื่อทัศน มหาวิทยาลัยได้
 ผลิตสื่อการสอนประเภทสื่อทัศน เช่น ภาพถ่าย สื่อสามมิติ แผ่นผัง เทปเสียง
 สไลด์ประกอบเสียง ภาพยนตร์ และวีซีดี เพื่อเสริมสื่อการสอนต่าง ๆ มหาวิทยาลัยจัด
 สื่อเหล่านี้ไว้ที่มุม "มุม มสธ." ในห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดทั่วประเทศ

3.5 การศึกษาจากการเข้ารับการสอนเสริม มหาวิทยาลัยได้จัด
 การสอนเสริมขึ้นในรูปของชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาและอาจารย์
 ใกล้เคียงกัน เป็นการเสริมความรู้และสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนทางไกลประเภทต่าง ๆ
 เพื่อให้ นักศึกษาสามารถศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดสอนเสริมให้กับนักศึกษาคาม
 ศูนย์บริการการศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 84 แห่ง ทั้งนี้ จัดขึ้นเฉพาะในวันเสาร์และ
 อาทิตย์ มหาวิทยาลัยจะแจ้งวันและเวลา ชุกวิชาที่เปิดสอนเสริมในแต่ละภาคการศึกษา
 ถึงนักศึกษาโดยตรง

3.6 กิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ ในบางสาขาวิชานักศึกษา
ต้องเข้ารับการฝึกภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ โดยใช้เวลาศึกษาประมาณสัปดาห์ละสอง
ชั่วโมงต่อหนึ่งสาขา มหาวิทยาลัยจะจัดแหล่งฝึกงานหรือปฏิบัติโดยมีกิจกรรมที่นักศึกษาต้อง
ปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.6.1 การทำชุกททดลองด้วยตนเอง ในบางสาขาวิชา
มหาวิทยาลัยจะจัดส่งชุกททดลองมาให้ให้นักศึกษาฝึกทดลองตามวิธีการที่แนะนำไว้ในเอกสารการ
สอน หรือสาธิตให้ดูทางวิทยุโทรทัศน์ ชุกททดลองด้วยตนเองนี้ นักศึกษาต้องเสียค่ามัดจำซึ่ง
จะได้รับคืนเมื่อส่งชุกททดลองคืนมหาวิทยาลัยในสภาพเรียบร้อย เมื่อสิ้นภาคการศึกษา
มหาวิทยาลัยอาจถือเอกสารการส่งคืนชุกททดลองนี้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาผลการเรียนของ
สาขาวิชา กล่าวคือ นักศึกษาที่ไม่ส่งชุกททดลองคืนจะถือว่ายังไม่ผ่านสาขานั้น

3.6.2 การปฏิบัติการในห้องทดลอง ในบางสาขาวิชานักศึกษา
จะได้รับมอบหมายให้เข้าห้องปฏิบัติการของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงาน เช่น วิทยาลัย
โรงพยาบาล โรงงาน เป็นต้น โดยมหาวิทยาลัยจะแต่งตั้งบุคลากรในหน่วยงานนั้นเป็นผู้
นิเทศ์ และประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาตามความเหมาะสม

3.6.3 การฝึกงาน สาขาวิชาบางสาขาวิชามีลักษณะเนื้อหาที่
นักศึกษาจะต้องฝึกงานและปฏิบัติงานในสถาบันวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ นักศึกษาจะต้องทำ
รายงานส่งให้มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการประเมินผลทุกครั้ง

3.6.4 การร่วมประชุมสัมมนา ในบางสาขาวิชานักศึกษาจะได้
รับมอบหมายให้เข้าประชุมและสัมมนาทางวิชาการ ตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา

3.6.5 การเข้าร่วมประสบการณ์วิชาชีพในบางสาขาวิชา
เช่น สาขาวิชาในสาขาวิชาวิทยาการจัดการ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หรือ สาขาวิชานิติศาสตร์
นักศึกษจะต้องเข้าร่วมในประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อฝึกทักษะความชำนาญในการแก้ปัญหา
และการดำเนินงาน

4. การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา ในการวัดผลและประเมินผล
การศึกษา มหาวิทยาลัยปฏิบัติดังต่อไปนี้

4.1 การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยจัดแบ่งลักษณะเนื้อหาของชุก
วิชาออกเป็นสองลักษณะ คือ สาขาวิชาเชิงทฤษฎีและสาขาวิชาเชิงปฏิบัติ ตามที่กำหนดไว้ใน

หลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา เพื่อให้การวัดผลการศึกษาสอดคล้องกับลักษณะของชุดวิชา มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับการฝึกปฏิบัติและการสอบไล่ประจำภาค การศึกษา ดังนี้

4.1.1 ชุดวิชาเชิงทฤษฎี มีคะแนนฝึกการปฏิบัติไม่เกิน ร้อยละ 20 และให้คะแนนสอบไล่ประจำภาคการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของคะแนน เต็ม

4.1.2 ชุดวิชาเชิงปฏิบัติ กำหนดการวัดผลการศึกษาโดยถือ คะแนนภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ และคะแนนสอบไล่ประจำภาคการศึกษาเป็นส่วนประกอบ โดย สาขาวิชาจะกำหนดสัดส่วนของคะแนนตามความเหมาะสมของแต่ละชุดวิชา

4.2 การประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยได้ลำดับชั้นการแสดง ความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละชุดวิชา ดังนี้

ลำดับชั้น	ความหมาย
H (ให้คะแนนร้อยละ 76 ขึ้นไป)	เกียรตินิยม (Honour)
S (ให้คะแนนร้อยละ 60-75)	ผ่าน (Satisfactory)
U (ให้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60)	ไม่ผ่าน (Unsatisfactory)
I	ไม่สมบูรณ์ (Incomplete)

มหาวิทยาลัยจะให้ลำดับชั้น I ในกรณีที่นักศึกษาไม่ได้เข้า สอบไล่ประจำภาคครั้งแรก เมื่อเข้าสอบซ่อมก็จะได้ลำดับชั้นตามผลการสอบ แต่ถ้าไม่ได้ เข้าสอบซ่อม I จะเปลี่ยนเป็น U โดยอัตโนมัติ หรือในกรณีที่การดำเนินการตามที่ กำหนดตามหลักสูตรไม่เสร็จสมบูรณ์ในภาคการศึกษาที่ลงทะเบียน และในการนับชุดวิชา สะสมเพื่อให้ครบตามหลักสูตร มหาวิทยาลัยจะนับเฉพาะชุดวิชาที่นักศึกษาสอบไล่ลำดับชั้น H และ S เท่านั้น

4.3 กรณีมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพและกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริม
ประสบการณ์ หลักสูตรการศึกษาบางสาขาวิชาจะกำหนดให้นักศึกษาทำกิจกรรมวิชาชีพตาม ที่มหาวิทยาลัยเห็นว่าจำเป็น โดยจะมีการประเมินผลการศึกษาตามความเหมาะสมก่อน สำเร็จการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยได้กำหนดกิจกรรมก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อเสริมสร้าง

เพิ่มพูนคุณภาพ และประสิทธิภาพให้แก่บัณฑิตไว้สองระดับ มหาวิทยาลัยจะได้อำหนดเป็น
คราว ๆ ไป คือ

4.3.1 ระดับสาขาวิชา เรียกว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์
แบบเข้ม โดยอาจมีการจัดฝึกอบรมพิเศษหรือจัดสัมมนาวิชาการ เพื่อให้นักศึกษาในสาขา
วิชาเดียวกันได้มีส่วนร่วมอภิปราย ทบทวน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
ก่อนนักศึกษาจะสำเร็จหลักสูตรในแต่ละสาขาวิชา

4.3.2 ระดับมหาวิทยาลัย เรียกว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์
บัณฑิต เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาและสอบไล่ชุดวิชาครบหลักสูตรแล้ว มหาวิทยาลัยจะจัดกิจกรรม
เสริมประสบการณ์บัณฑิต เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ร่วมโดยเน้นการพัฒนาตนเอง
และพัฒนาสังคม

5. การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี
เมื่อสอบได้จำนวนชุดวิชาครบถ้วนตามหลักสูตรและข้อกำหนดของสาขาวิชา มีระยะเวลาใน
การศึกษารวมตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย และไม่มีพันธุะหนีสิน
ค้างชำระค่าธรรมเนียมมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยจะได้อำนาจให้ปริญญา เกียรติคุณอันหนึ่งหรืออันใด
สองในสาขาวิชาต่าง ๆ ทุกสาขาวิชา โดยปริญญาตรี เกียรติคุณอันหนึ่งผู้สำเร็จการศึกษา
จะต้องสอบไล่ชุดวิชาครบภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่เคยได้ลำดับชั้น C
ตลอดหลักสูตร ไม่เคยเรียนซ้ำชุดวิชาใดเพื่อยกระดับคะแนน และจะต้องมีชุดวิชาสะสม
ของลำดับชั้น H เป็นจำนวนทั้งแก่สามในสี่ของชุดวิชาทั้งหมด

ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่มหาวิทยาลัยจะให้ปริญญา เกียรติคุณอันสอง
จะต้องสอบไล่ชุดวิชาครบภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่เคยได้ลำดับชั้น C
ตลอดหลักสูตร ไม่เคยเรียนซ้ำชุดวิชาใดเพื่อยกระดับคะแนน และจะต้องมีชุดวิชาสะสม
ของลำดับชั้น H เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของชุดวิชาสะสมทั้งหมด

การสอนเสริม (Tutorial Instruction)

1. ความเป็นมาของการเสริม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การสื่อ
ความหมาย (Communication) ที่ดีนั้น ต้องมีลักษณะที่เป็นการสื่อความหมายสองทาง

(Two-Way Communication) และการสื่อความหมายจะดียิ่งขึ้นถ้ามีลักษณะของความสัมพันธ์ใกล้ชิด (One-To-One Relationship) ระหว่างผู้ส่งสื่อความหมายกับผู้รับสื่อความหมาย จากหลักการดังกล่าวนี้ นักการศึกษาจึงใฝ่มาใช้ทางการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด วิธีสอนดังกล่าว คือ การสอนแบบกลุ่มย่อย หรือวิธีการสอนเสริม (Tutorial Instruction)

อาจกล่าวได้ว่า หลักของวิธีการสอนแบบกลุ่มย่อยนี้เป็นต้นกำเนิดของการสอนแบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน คงจะเห็นได้ว่าในอดีตผู้ที่ทำหน้าที่ครู คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนผู้เรียนก็คือลูกหลานนั่นเอง การเรียนการสอนจึงมีลักษณะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันตัวต่อตัว จนกระทั่งเกิดมีการสอนชนิดมีแบบแผน (Formal Education) ขึ้น แนวความคิดนี้จึงได้มีการนำกลับมาใช้กันอีกครั้งหนึ่ง

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสอนเสริม คือ เพื่อช่วยให้การเรียนแบบบรรยาย (Lecture Method) สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Hills 1976: 15-17) โดยเมื่อผู้เรียนเข้าฟังการสอนบรรยายในกลุ่มใหญ่เสร็จแล้ว อาจจะไม่เข้าใจเนื้อหาที่พอหรืออาจจะต้องการซักถามเพื่อเสริมความเข้าใจของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม มีเชื่อว่าจุดมุ่งหมายของการสอนเสริมจะมีเฉพาะเพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนไปแล้วเท่านั้น ในบางครั้งอาจจะเป็นการสอนเนื้อหาใหม่ ๆ ก็ได้ ถ้าผู้สอนต้องการที่จะเน้นผู้เรียนให้เข้าใจเนื้อหานั้นได้อย่างแจ่มแจ้ง เพราะวิธีการสอนเสริมนี้ผู้สอนมีโอกาที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนได้ง่าย นอกจากนี้ผู้สอนยังได้ทราบถึงจุดอ่อน จุดเด่นของผู้เรียน จึงสามารถแก้ไขและสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการได้เต็มที่ ซึ่งบรรยากาศการเรียนการสอนเสริมดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น (แสงเคื่อน ทวีสิน 2522 : 007)

การสอนเสริมนี้ควรมีจำนวนผู้เรียนประมาณ 7-10 คน อาจจะมีมากกว่านี้ได้ แต่ไม่ควรเกิน 15 คน ส่วนวิธีการดำเนินการนั้นควรจะถูกจัดเป็นการอภิปรายแบบอิสระ (Free discussion) รูปแบบของการสอนเสริมมีหลายแบบ เช่น การสอนซ่อมเสริม (Remedial) เป็นการสอนในแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดียิ่งขึ้น การสอนแบบตัวต่อตัว (One-To-One Instruction) และการสอนเสริมเป็นกลุ่ม (Tutorial group) เป็นการสอนเสริมที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อาจารย์ผู้สอนจะกำหนดหัวข้อหรือแนวทางทั่ว ๆ ไป แต่

เนื้อหาจะเฉพาะเจาะจงโดยทิศทาง การอภิปรายจะขึ้นอยู่กับผู้เรียน (Jackson and Jaques 1980: 56)

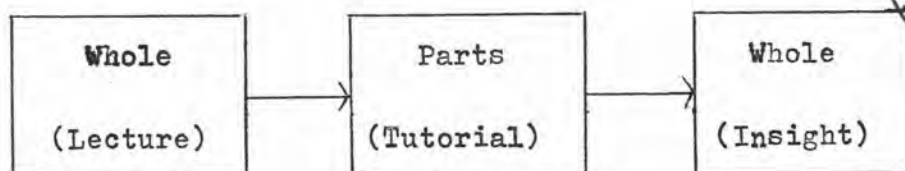
การสอนเสริมได้เริ่มจัดขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1980 ที่ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด โดยได้ดำเนินการในลักษณะการเรียนนอกมหาวิทยาลัย (Extra-Mural University) โดยจัดสอนให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงานในค้ำเกี่ยวกับการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีการผลิตการอุตสาหกรรม และมีบทบาทมากในการสอนเสริมสำหรับผู้ใหญ่ที่ถูกเกณฑ์เป็นทหารในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง การดำเนินการจัดการสอนเสริมนี้ ได้ทำต่อเนื่องกันมาจนมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศอังกฤษ มหาวิทยาลัยจึงได้ผนวกการสอนเสริมไว้เป็นส่วนเสริมของการเรียนด้วยตนเองของนักศึกษาจากสื่อทางไกลประเภทอื่น ๆ (Tight 1983: 13-17)

ในการจัดการศึกษาระบบเปิด (Open Education) และ การจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเปิดโดยใช้ระบบการสอนทางไกล และใช้บทเรียนโปรแกรมเป็นหลัก การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (Face-To-Face) จึงมีความสำคัญต่อนักศึกษา เป็นการพยายามตอบสนองและทดแทนสิ่งที่ขาดไปในการเรียนแบบมหาวิทยาลัยเปิดทั่วไป เป้าหมายสำคัญของการสอนเสริมในมหาวิทยาลัยเปิด ก็คือ เป็นการเสริมจุดอ่อนทางด้านวิชาการของนักศึกษา และสนับสนุนการเรียนจากสื่อประสม อันได้แก่ เอกสารการสอน เทปประจำชุดวิชา รายการวิทยุกระจายเสียง และรายการวิทยุโทรทัศน์ การเรียนจากสื่อการสอนดังกล่าวย่อมไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่นักศึกษาศึกษาด้วยตนเอง (Holmberg, Keegan and Sewart 1983: 334-335) ทั้งนี้ นักศึกษาเป็นผู้ใหญ่อีกทั้งมีความแตกต่างกันในทุกด้านและมีภาระรับผิดชอบต่อการทำงานครอบครัว การสอนเสริมจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยเปิด (Stephens and Roderick 1978: 126-131)

ปัจจุบัน สถาบันที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทางไกลและมหาวิทยาลัยเปิดในทุกประเทศ ได้ผนวกการสอนเสริมไว้เป็นการสอนที่ช่วยเสริมในรายการสอนทางไกลและการเรียนด้วยตัวเองของนักศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศอังกฤษ (Funstall 1974: 71-72) มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศสเปน มหาวิทยาลัยเปิดอิตาลี มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศปากีสถาน มหาวิทยาลัยเปิดอะแลสกาประเทศแคนาดา มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศเยอรมัน มหาวิทยาลัยปวงชนประเทศอิสราเอล มหาวิทยาลัย

เปิดในประเทศศรีลังกา มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศเนเธอร์แลนด์ และ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช เป็นต้น (Holmberg, Keegan Sewart 1983: 124)

แสงเดือน ทวีสิน (2522 : 007) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้
ในวิธีการสอนเสริมว่า ตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Insight Learning ของนักจิต-
วิทยาชาวเยอรมันกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่า Gestalt Psychologist ซึ่งเห็นว่า
การเรียนรู้ที่กินใจจะก่อให้เกิดการเรียนรู้เห็นส่วนรวม (whole) ทั้งหมดก่อน ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียน
อาจจะเข้าใจได้ไม่ชัดเจนนัก โดยให้ผู้เรียนเห็นข้อปลีกย่อยรายละเอียดของสิ่งที่เรียนนั้น
ทีละน้อย ๆ (parts) จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพของส่วนรวมทั้งหมด (whole)
ชัดเจนขึ้น

นอกจากนั้นในค่านวธีสอนแบบการสอนเสริม อาจารย์ผู้สอนควรคำนึงถึง
กฎการเรียนรู้ (Law of Learning) ของ ทอร์นไคท์ (Thorndike) ที่สำคัญ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) มีใช้หมายถึง
ความพร้อมทางร่างกายอย่างเดียว แต่หมายถึงความพร้อมทางค่านพื้นฐานวิชานั้นของผู้เรียน
ก่อนที่จะสอนเสริม

2. กฎแห่งผล (Law of Effect) ในชั่วโมงสอนเสริม ถ้า
อาจารย์ผู้สอนสามารถประเมินผลให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเรียนสำเร็จไปเพียงใด ผลนี้จะเป็น
เสมือนแรงเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนการสอนเสริมมากยิ่งขึ้น

3. กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise of Practice)
หลักการฝึกนี้ อาจารย์ผู้สอนสามารถนำมาใช้ให้ผู้เรียนรู้จักคิด แสดงความคิดเห็นและแสวง
หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเสริมและตัวผู้เรียน
อย่างมาก

ในด้านเทคนิคและบทบาทของอาจารย์สอนเสริมที่คั้น อาจารย์ผู้สอน
ต้องมีบทบาทที่สำคัญดังนี้ คือ

1. พยายามตอบคำถามของผู้เรียนให้ชัดเจน และให้ข้อคิดเห็น
เพิ่มเติมจนเป็นที่พอใจของผู้เรียน
2. พยายามรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างตนกับผู้เรียน และ
ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง
3. พยายามสังเกตพัฒนาการของผู้เรียนว่า มีจุดเด่นและจุดอ่อน
ตรงใด เมื่อทราบแล้วจึงแก้ไขและสร้างเสริมให้ดีขึ้น
4. ผู้สอนต้องเสียสละเวลาในการเตรียมตัว วางแผนการสอน
และอื่น ๆ ให้พร้อม เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งการทำเช่นนี้ได้
ประการหนึ่งนั้นผู้สอนต้องมีศรัทธาต่อวิธีการสอนแบบนี้
5. ผู้สอนต้องมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย คือ ยอมรับฟังความคิดเห็น
และคำติชมของผู้เรียน

นอกจากนี้ ในขณะที่ดำเนินการสอนเสริม อาจารย์สอนเสริมต้องคำนึงถึง
สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

1. สสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนจะเริ่มทำการสอน เพื่อจะ
ได้ทราบว่าควรจะเริ่มจากจุดใดในการสอนแต่ละเรื่อง
2. พยายามให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
อย่างทั่วถึง พยายามกระตุ้นให้ผู้ที่ไม่พูดซักถามได้พูดให้มากขึ้น
3. ถ้ามีโอกาสควรให้ผู้เรียนได้ทราบว่าตนเรียนไปสำเร็จเพียงใด
ถึงขั้นตอนไหน ซึ่งจะเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้เรียนได้อย่างหนึ่ง
4. เมื่อผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนดีแล้ว ก็จะเป็นการง่ายถ้า
อาจารย์สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2. การสอนเสริมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การที่มหาวิทยาลัย-
สุโขทัยธรรมมาธิราช ใช้ระบบการสอนทางไกลที่มุ่งให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดย
ไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนเพื่อฟังการบรรยาย การจัดการสอนเสริมในระบบนี้จำเป็นต้องอาศัย

สื่อประสมหลายประเภท คือ เอกสารการสอน แบบฝึกปฏิบัติ เทปเสียงประกอบชุดวิชา รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ และสื่อในรูปแบบอื่น แม้ว่าสื่อการสอนต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะได้รับการจัดให้เหมาะสมเพื่อให้ นักศึกษาสามารถศึกษาได้ตามลำพังก็ตาม แต่การพบปะทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาในบางชุดวิชาในรูปของการสอนเสริมก็ยังคงมีความจำเป็น ฉะนั้นการสอนเสริมจึงเป็นบริการทางวิชาการอย่างหนึ่งที่มหาวิทยาลัยจัดให้แก่นักศึกษา โดยให้คณาจารย์เป็นผู้เสริมความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของชุดวิชาที่นักศึกษาเรียนด้วยตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างความกระฉางในปัญหาข้อสงสัยของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเอกสารการสอนที่กำลังศึกษาอยู่

อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนเสริมจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยที่มีโอกาสพบปะกับนักศึกษาโดยตรง เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และความช่วยเหลือส่งเสริมทางวิชาการ ณ ศูนย์บริการการศึกษาระดับภาค ศูนย์บริการการศึกษาระดับจังหวัด และ ศูนย์บริการการศึกษาระดับพิเศษ ที่มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งขึ้นทั่วประเทศ การสอนเสริมตามแนวทางที่คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชากำหนดนี้ จะอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ การสอนเสริมมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้การสอนเสริมเป็นสื่อกลางทางวิชาการระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย
2. เพื่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ระหว่างการสอนเสริมและสื่อการสอนอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
3. เพื่อช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชากว้างขวางยิ่งขึ้น
4. เพื่อมหาวิทยาลัยจะได้ทราบปัญหาการศึกษาด้วยตนเองที่นักศึกษาประสบอยู่ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะได้หาแนวทางดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป
5. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสรับคำแนะนำแนวทางการศึกษา และคำปรึกษาแนะนำทางวิชาการจากบุคลากรที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย

บริการสอนเสริม ศูนย์บริการการศึกษาระดับภูมิภาค สำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะเป็นผู้ประสานงานในการจัดการสอนเสริม ซึ่ง

จะดำเนินการจัดเฉพาะในวันเสาร์และวันอาทิตย์ หลังจากเปิดภาคการศึกษาแล้วประมาณหนึ่งเดือน ซึ่งจะเป็นเวลาที่นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารการสอน รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ และสื่อในรูปแบบอื่น จนจบกลุ่มหน่วยวิชาที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมาแล้ว ในการกำหนดระยะเวลาในการสอนเสริมแต่ละครั้ง มหาวิทยาลัยจะไต่พิจารณาถึงความเหมาะสมกันเนื้อหาเป็นสำคัญ ส่วนวัน เวลา และสถานที่ในการจัดการสอนเสริมในแต่ละชุดวิชานั้น มหาวิทยาลัยจะเป็นผู้กำหนดและแจ้งให้นักศึกษาทราบเป็นรายภาคการศึกษา ตาม ขาว มสช. และสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ

ศูนย์บริการการศึกษา เพื่อให้การบริการการสอนเสริมกระจายถึงนักศึกษาในทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยโดยความร่วมมือของสถาบันการศึกษาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จึงได้ดำเนินการจัดสอนเสริมโดยผ่านศูนย์บริการการศึกษาสามรูปแบบ คือ

1. ศูนย์บริการการศึกษาภาค เป็นศูนย์บริการการศึกษาที่ตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคด้วยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคและวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง
2. ศูนย์บริการการศึกษาจังหวัด เป็นศูนย์บริการการศึกษาที่ตั้งขึ้นโดยความร่วมมือจาก กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ณ โรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดทั่วประเทศ
3. ศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ เป็นศูนย์บริการการศึกษาที่มหาวิทยาลัยจะขอความร่วมมือกับหน่วยราชการบางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีลักษณะเฉพาะตรงตามข้อกำหนดของแต่ละสาขาวิชาที่จำเป็นจะต้องมีการศึกษาเฉพาะอย่าง ได้แก่ ศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์

ศูนย์บริการการศึกษาในกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ดำเนินการจัดบริการสอนเสริมสำหรับนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ณ ศูนย์บริการการศึกษาภาคกลางหนึ่ง ได้แก่ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูพระนคร และ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังได้ดำเนินการ เปิดสอนเสริมสำหรับนักศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่

ศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ วิทยาลัยกองทัพบก วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลรามาริมที คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล และ
สถาบันวิจัยข้าว กรมวิชาการเกษตร

บุคลากรสอนเสริม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้แบ่ง อาจารย์
ในการปฏิบัติหน้าที่สอนเสริมเป็นสองประเภท คือ อาจารย์สอนเสริม และ อาจารย์สัญญา
สอนเสริม

1. อาจารย์สอนเสริม คือ อาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช ที่สภาวิชาการเห็นสมควรแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์สอนเสริมในภาคการศึกษานั้น
โดยคำแนะนำของศูนย์บริการการศึกษาหรือสาขาวิชา ซึ่งได้พิจารณาเลือกสรร และสมควร
เชิญเป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษของสถาบันการศึกษา
อันเป็นที่ตั้งของศูนย์บริการการศึกษา

1.2 กลุ่มของอาจารย์สถาบันการศึกษาอื่นในท้องถิ่นอันเป็นที่
ตั้งของศูนย์บริการการศึกษาหรือจังหวัดอื่นในภูมิภาคนั้น ๆ

1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งอาจเป็น
ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชน
ตลอดจนแม่บ้านที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา

2. อาจารย์สัญญาสอนเสริม หมายถึง อาจารย์ประจำของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และอาจารย์สถาบันการศึกษาอื่นที่ร่วมผลิตชุดวิชา หรือ
ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจัดส่งออก
ไปสอนเสริมและพบปะกับนักศึกษา เป็นครั้งคราวในรูปแบบของการสอนเสริมหรืออื่น ๆ ซึ่ง
เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจทางวิชาการเพิ่มขึ้นจากการสอนเสริม และเพื่อให้อาจารย์
สัญญาสอนเสริมได้พบปะกับอาจารย์สอนเสริมที่ประจำอยู่ศูนย์บริการการศึกษาทั่วประเทศ

คุณสมบัติของอาจารย์สอนเสริม อาจารย์สอนเสริมซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษ
ของมหาวิทยาลัย ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะ ดังนี้

1. คุณสมบัติทั่วไป ได้แก่

1.1 มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่าในสาขาวิชาที่จัดให้มีการสอนเสริม ถ้ามีวุฒิสูงกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่าต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการหรือวิชาชีพนั้น ซึ่งสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชรับรอง

1.2 มีประสบการณ์สอนหรือทำงานในสาขาวิชา หรือวิชาชีพมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

1.3 มีความเต็มใจและมีเวลาอุทิศให้การสอนเสริมในระหว่างวันสุกสัปดาห์หรือวันหยุดราชการตามกำหนดการสอนเสริมของมหาวิทยาลัยไค้ความภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

2. คุณสมบัติเฉพาะ สาขาวิชาต่าง ๆ จะแจ้งคุณสมบัติเฉพาะของอาจารย์สอนเสริมให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาทราบในแต่ละภาคการศึกษา เช่น ต้องมีคุณวุฒิปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์ เน้นหนักการพัฒนาชนบท หรือมีคุณวุฒิปริญญาตรีทางกฎหมาย และต้องสอบไล่ไค้เนคิบัณฑิตไทย เป็นต้น

หน้าที่และภารกิจของอาจารย์สอนเสริม โดยที่อาจารย์เสริมเป็นบุคลากรสำคัญในการให้บริการการศึกษา ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงกำหนดไค้ให้อาจารย์สอนเสริมมีภารกิจที่ค้องปฏิบัติ ดังนี้

1. อธิบายเนื้อหาสาระที่สำคัญในชุดวิชาที่รับผิดชอบ
2. ช่วยเหลือนักศึกษาให้เข้าใจ เนื้อหาที่ยากบางตอน
3. อธิบายวิธีทำงานภาคปฏิบัติให้นักศึกษาเข้าใจ พร้อมทั้งประเมิน

ผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา

4. ให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นครั้งคราว ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะการให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ตามเวลาและโอกาสจะอำนวยให้
5. สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีค้อการ เรียนในชุดวิชาที่รับผิดชอบ
6. ประสานความคิดเห็นระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย
7. แสวงหาแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อเสริมการเรียนด้วย

ตนเองของนักศึกษา

วิธีการสอนเสริม ในการดำเนินการสอนเสริมนั้น อาจารย์สอนเสริมจำเป็นที่จะต้องรู้ถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การเตรียมตัวสอนเสริมของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปฏิบัติ
งานในการสอนเสริมมีภาระหน้าที่คือ

1.1 เข้ารับการปฐมนิเทศอาจารย์สอนเสริมตามที่มหาวิทยาลัย
กำหนดและแจ้งให้ทราบ

1.2 ศึกษาเอกสารการสอนที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษา
ช่วยตนเอง

1.3 ศึกษาแผนการสอนหรือชุดการสอนเสริมที่จัดไว้ให้

1.4 เตรียมหัวข้อไว้อภิปรายกับนักศึกษา

1.5 ค้นคว้าเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

1.6 ศึกษาสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ที่จัดไว้ให้ที่ศูนย์บริการการศึกษา

เฉพาะกิจ "มม มสธ."

1.7 ศึกษาและรับชมหรือฟังรายการวิทยุโทรทัศน์ วิทยุ
กระจายเสียงประกอบชุดวิชาที่ทำการสอนเสริม ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ใน
ตารางรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. แนวปฏิบัติในการสอนเสริม มหาวิทยาลัยได้กำหนดวิธีการสอน
เสริมอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการสอนเสริม โดยแบ่งช่วงเวลาให้เท่า ๆ
กัน ดังนี้

2.1 การอธิบายขยายแนวความคิดพร้อมทั้งเน้นเนื้อหาสาระที่
สำคัญในชุดวิชาให้นักศึกษาได้เข้าใจในส่วนที่ใดศึกษาด้วยตนเองมาแล้ว รวมทั้งเนื้อหาที่
จะต้องศึกษาต่อไปด้วย

2.2 อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของชุดวิชา โดยการนำมา
อภิปรายและควบคุมให้ตรงประเด็นที่สำคัญ

2.3 ให้ความกระจ่างโดยคองข้อซักถามและปัญหาที่นักศึกษา
ไม่เข้าใจ หรืออาจซักถามปัญหาที่ผู้สอนเห็นว่ามีความสำคัญให้นักศึกษาร่วมตอบ

ทั้งนี้ ในการสอนเสริมแต่ละครั้งอาจกำหนดให้มีกิจกรรมดังกล่าวในช่วง เวลา
หนึ่งเวลาใดก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะเนื้อหาของชุดวิชาที่ทำการสอนเสริมเป็นหลัก

การสอนที่มีประสิทธิภาพของอาจารย์

การสอนเป็นกิจกรรมที่อาจารย์จัดขึ้นเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจารย์จะต้องผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่ตั้งไว้ ถ้าอาจารย์ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ครบสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ก็ถือว่าเป็นการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีประสิทธิภาพน้อย (เริง เกษ อุทธิเสน 2528 : 2)

รูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษามีหลายรูปแบบ แต่ที่เด่นชัดในระดับอุดมศึกษา คือ การสอนแบบบรรยายและการสอนแบบอภิปราย (Schwartz 1980: 120) ในขณะเดียวกันจากการสัมมนาอาจารย์คานการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีการจำแนกการสอนระดับอุดมศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศและในประเทศ แล้วสรุปจำแนกเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (ชมเพลิน จันทรเรืองเทัญ , สมคิด แก้วสนธิ และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร 2523 : 90)

		ขนาดของกลุ่ม			
		กลุ่มใหญ่	กลุ่มกลาง	กลุ่มเล็ก	รายบุคคล
ผู้เรียน ↔ ผู้สอน	บรรยาย	บรรยาย	บรรยาย	สัมมนา	การเรียน โดยอิสระ
	อภิปราย			ระดมสมอง	

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการเรียนการสอนแล้วจะเห็นว่า ผู้สอนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญในการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องเป็นผู้รักในการสอน เรียนรู้อยู่เสมอ และนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจริงใจและมีความแม่นยำในหลักวิชาการที่จะสอนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ไม่ใช่สอนตามเนื้อหาวิชาโดยไม่คำนึงถึงผู้เรียน ผู้สอนต้องเข้าใจจิตวิทยาในการเรียนการสอน รู้จักวิธีจูงใจให้แรงเสริมเพื่อผู้เรียนจะได้มีกำลังในการเรียนและการทำงาน ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอนจะต้องคัดลึนใจอย่างฉลาดในการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ตลอดจนการวัดและประเมินผลซึ่งจะเป็น

ส่วนหนึ่งที่บ่งชี้ถึงคุณภาพการสอน อาจารย์ผู้สอนจึงควรปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งขบวนการ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม (Hall 1975 : 31 - 70)

ในเรื่องเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ เกษม สุวรรณกุล (เกษม สุวรรณกุล 2524 อ้างใน บุญธรรม กิจปริคารวิสุทธิ์ 2526 : 9) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

อาจารย์นั้นมิใช่มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชา เพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องมีความสามารถในการสอนด้วย ดังที่พบเห็นกันโดยทั่วไปว่า อาจารย์บางคนสอนก็ สอนเข้าใจง่าย แต่อาจารย์บางคนมีความรู้มากแต่สอนไม่เข้าใจก็มี ความรู้อาจเป็นเรื่องจำเป็นในการสอนก็ แต่เพียงความรู้เท่านั้นไม่สามารถทำให้สอนดีได้ คือ มีความรู้มาก ถ้ามีวิธีการสอนไม่ดีก็ไม่สามารถสอนให้ดีได้

ดังนั้น การสอนที่ประสบความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับตัวอาจารย์ผู้สอนเป็นสำคัญ รีส์ ดานเลย์ คิลโก (Reese Danley Kilgo 1970: 251-253) แห่งมหาวิทยาลัยอลาบามา ได้กล่าวถึงการสอนของอาจารย์ที่ดีมีประสิทธิภาพ 10 ประการ คือ

1. ใช้กระบวนการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องพยายามรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจะต้องพยายามให้นักเรียนในห้องเรียนใครรู้จักกันด้วย
2. ใช้การวางแผนการสอนร่วมกับผู้เรียน
3. เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดการเรียนการสอนที่สามารถยืดหยุ่นได้ ใช้อุปกรณ์และการสอนหลาย ๆ วิธี
4. ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านเวลา ขนาดของชั้นเรียน ความสามารถที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของผู้เรียน
5. มีความสุขกับการสอน ชีวิต และการเรียนรู้
6. สอนทักษะทั้งสี่ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชา
7. สนใจในวิชาที่สอนและชอบวิชาที่สอน
8. ต้องคำนึงเสมอว่า ความกลัว ความเขินอาย และความเป็นศัตรู เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ตรงกันข้าม ความรู้สึกปลอดภัย การยอมรับ และความสุข ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

9. เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอน และพยายามทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้

10. ผู้สอนต้องพยายามส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง นั่นคือ แสวงหาความรู้อยู่เสมอไม่รู้จักจบ

เออร์เนสท์ แมค คาเนียล และ เลียนวาร์ค รีวิทซ์ (Ernest McDaniel and Leonard Revetz 1971: 217-218) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเคนตักกีที่มีต่อการสอนของอาจารย์ จำนวน 51 คน โดยให้นักศึกษาระบายลักษณะของอาจารย์ที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพในการสอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เตรียมการสอนบทเรียนอย่างดี
2. สามารถใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม
3. สร้างข้อทดสอบซึ่งครอบคลุมเนื้อหา
4. แสวงหาความสนใจในตัวผู้เรียน
5. มีความยุติธรรมในการให้คะแนน

ลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษาที่มีความคิดเห็นว่าเป็นที่ไม่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการสอน คือ

1. ละเลยในหน้าที่
2. ไม่สนใจความรู้สึกของผู้เรียน
3. ใช้กระบวนการวัดผลตามความพอใจ
4. เน้นกิจกรรมที่ไม่ใช้สติปัญญา

นอกจากนี้ เอ็ดวาร์ค เอฟ. เชฟฟีลด์ (Edward F. Sheffield 1974: xi) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการสอนที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนจากบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดา โดยให้ระบุชื่ออาจารย์ที่ทำการสอนที่วิชาที่สอนและมหาวิทยาลัยที่สอน แล้วรวบรวมรายชื่ออาจารย์ที่ไต่คะแนนสูงมาก จำนวน 23 คน และได้ติดต่อยังอาจารย์เหล่านั้น ให้เขียนบทความเกี่ยวกับการสอนแล้วนำมาสรุปลักษณะการสอน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพมากออกเป็นค่าน ๆ ดังนี้ คือ

1. บทบาทของอาจารย์ผู้สอน หรือ บุคลิกภาพ

2. วิธีการสอน
3. มีความกระตือรือร้น มีความรักในวิชาที่สอน และชอบที่จะสอน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา
5. การเตรียมการสอนของอาจารย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ชากา บัวแสง (2520 : 109-111) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ และ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 466 คน พบว่า ประสิทธิภาพการสอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพขึ้นอยู่กับตัวประกอบห้าตัว คือ อุปกรณ์การสอน ลักษณะบุคลิกภาพของอาจารย์ ทักษะของอาจารย์ที่มีคือนิสิต ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อวิชาที่สอน บรรยากาศในชั้นเรียน และทักษะในการสอนของอาจารย์

จริยา สิงคณา (2520 : 94-97) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาศาสตร์ชีวภาพประยุกต์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตสาขาวิชาศาสตร์ชีวภาพประยุกต์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 546 คน พบว่า ประสิทธิภาพการสอนในสาขากังกล่าวขึ้นอยู่กับตัวประกอบเก้าตัว คือ ลักษณะของอาจารย์ ทักษะการสอน ความสัมพันธ์ของอาจารย์กับนิสิต การใช้อุปกรณ์การสอน วิธีสอนอุปกรณ์การสอน การวัดผล ทักษะของอาจารย์ต่อวิชาที่สอน และลักษณะผู้นำ

ในปีเดียวกัน จินตนา มาพวง (2520 : 59) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ และนิสิตจากคณะต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 618 คน พบว่า ประสิทธิภาพการสอนในสาขาสังคมศาสตร์มีห้าตัวประกอบ คือ ความสัมพันธ์ของอาจารย์กับนิสิต วิธีสอน ลักษณะบุคลิกภาพของอาจารย์ ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อวิชาที่สอน และการประเมินผล

ในขณะเดียวกัน ลัทธวัลย์ ชมมณฑา (2520 : 73-74) ได้ศึกษา
 ทวีแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง
 ได้แก่ อาจารย์และนิสิตจาก คณะอักษรศาสตร์ และ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 449 คน พบว่า ประสิทธิภาพการสอนสาขาทั้งกล่าวขึ้น
 อยู่กับหกตัวประกอบ คือ อุปกรณ์การสอน บุคลิกลักษณะของอาจารย์ วิธีการสอน ทักษะ
 ของอาจารย์คือนิสิต ท้าราเรียน และทักษะการสอน

ในปีต่อมา วรรณวดี ม้าคำพอง และปรีญา นวลแก้ว (2521 : 103-
 105) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมกา
 รสอนทั่วไปของอาจารย์ในแต่ละค้ำนแตกต่างกัน แต่ส่วนมากมีระดับสูงว่าเกณฑ์ปานกลาง
 ซึ่งแสดงว่าอาจารย์มีพฤติกรรมการสอนทั่วไปอยู่ในระดับมาก คือ ค้ำนคุณภาพของภาษาและ
 เสียง และน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมการสอนทั่วไปค้ำนการประเมินผลการเรียนการสอน
 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์แต่ละสาขาวิชาแล้ว พบว่า พฤติกรรม
 การสอนทั่วไปของอาจารย์ไม่แตกต่างกันกับการพิจารณาพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์
 โดยส่วนรวม นอกจากอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีพฤติกรรมการสอนทั่วไป
 แตกต่างกับพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์สาขาอื่น ส่วนวิธีการสอนของอาจารย์
 พบว่า อาจารย์เกือบทุกสาขาวิชาใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วน
 ร่วมภายหลังมากที่สุด

ปี พ.ศ. 2522 อุทุมพร ทองอุไทย (2522 : 393-394) ได้วิจัย
 ลักษณะการสอนของคณาจารย์ในอุดมคติตามความคิดเห็นของนิสิต พบว่า ลักษณะการสอน
 ของอาจารย์ในอุดมคติตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. มีการเตรียมการสอนดี
2. มีความปรารถนาดีคือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
3. มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย กว้างขวาง และถูกต้อง
4. ใจตัวอย่าง ซื่อเปรียบเทียบ และความเป็นจริงในการอธิบาย

ได้อย่างเหมาะสม

5. บรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แม้ว่าจะอยู่นอกเหนือจาก

เนื้อหาวิชา

ส่วนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นต่อการสอนของอาจารย์ ดังนี้

ได้อย่างเหมาะสม

1. ใช้ตัวอย่างข้อเปรียบเทียบและความเป็นจริงในการอธิบาย
2. มีการเตรียมการสอนดี
3. มีความมั่นใจและสนุกในการสอน
4. ให้ความคิดใหม่ ๆ แก่นิสิตเพื่อขยายความสนใจให้กว้าง

ขวางออกไป

5. จูงใจให้นิสิตทำงานอย่างดีที่สุด

ส่วน ประพัฒน์ จำปาไทย (2525 : 161-175) ได้ศึกษาวิจัยนิสิตระดับบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับความพึงพอใจของนิสิตต่อการเรียนการสอนระดับบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 413 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการบวนการเรียนการสอนกันต่าง ๆ ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับมากน้อย คือ คำนอาจารย์ผู้สอน บทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต การประเมินผลเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอนในรูปแบบของกระบวนการเรียนการสอนที่นิสิตมีความต้องการสอดคล้องกัน คือ อาจารย์มีความเป็นกันเองกับนิสิต เนื้อหาวิชาทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และเน้นการนำไปใช้

ในปีเดียวกันนี้ ศรีมงคล เทพธัญญ์ (2525 : 57-59) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดอบรมครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา ตามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมและผู้เกี่ยวข้องในการอบรมของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 977 คน จากการวิจัยพบว่า ปัญหาในค้ำที่เกี่ยวกับตัวผู้สอนนั้น ได้แก่ ผู้สอนเน้นการบรรยาย สอนเร็ว ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนซ้ำซาก ขาดประสบการณ์ ไม่เตรียมการสอน มีความรู้รอบตัวไม่กว้างขวาง และไม่นำเทคนิคการสอนมาใช้

ในปี พ.ศ. 2527 รังสรรค์ สลับแสง (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อครูผู้สอนการศึกษานักผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับสามและสี่ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ จำนวน 691 คน ที่มีทัศนคติและความคิดเห็นต่ออาจารย์ผู้สอนในค้ำการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ ความประพฤติ และความสัมพันธ์กับนักศึกษา

พบว่า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งระดับสาม และระดับสี่ มีทัศนคติและความคิดเห็นต่ออาจารย์ผู้สอนทั้งห้า ด้าน ในระดับดี

2. จากการเปรียบเทียบ พบว่า

2.1 นักศึกษาผู้ใหญ่ชายและนักศึกษาผู้ใหญ่หญิง มีทัศนคติและความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 นักศึกษาที่มีกลุ่มอายุ 20 ปีลงมา กับนักศึกษาที่มีกลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์กับนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ในด้านลักษณะระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับสาม และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับสี่ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 ในด้านการประกอบอาชีพ พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในปีต่อมา ลาวณิชย์ รัตนเสวี (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ในโรงเรียนนายร้อยสามเหล่าทัพ เกี่ยวกับการประเมินการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 27 คน อาจารย์ 155 คน และนักเรียน 570 คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่จะให้มีการประเมินการสอน ควรให้ประเมินการสอนเมื่อจบภาคการศึกษาแล้ว และการประเมินเพื่อปรับปรุงการสอนควรให้นักเรียนเป็นผู้ประเมิน นอกจากนี้ในด้านการสอนของอาจารย์ พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ด้านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา
2. ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอน
3. ด้านวิธีสอน
4. ด้านการวัดผล
5. ด้านการปฏิบัติงานนอกเหนือการสอน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ไรท์สโตน จัสท์แมน และ ร็อบบิ้นส์ (Wrightstone, Justman and Robbins 1964: 438 - 439) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ และพบว่า ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้เรียนเป็นข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะในการเรียนการสอนนั้น บุคคลที่รู้เห็น เข้าใจ และต้องติดต่อกันตลอดเวลา คือ อาจารย์ ผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนจะรู้จักกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนและรับผลโดยตรง นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายของการสอนก็เน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดในการตรวจสอบประสิทธิภาพและคุณภาพของการเรียนการสอน

ในปี ค.ศ.1971 วิธ (Wyeth 1973: 71-73) ได้สร้างเกณฑ์เพื่อใช้สอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ผู้สอน โดยมีหลักการสร้างแบบสอบถามว่าแต่ละข้อจะต้องสามารถประมาณค่าได้ มีใจความเด่นชัด ไม่กำกวม และผู้ตอบสามารถตัดสินใจตอบได้ เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำไปทดลองปรับปรุงจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์เกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ในก้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชา
2. มีความสนใจวิชาการศึกษาใหม่ ๆ ในสาขาของตน
3. การมีจุดมุ่งหมายในการสอน
4. การให้งานที่เหมาะสมกับผู้เรียน
5. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ความสัมพันธ์กับผู้เรียน
7. การสอนโดยวิธีให้สิ่งเร้า
8. การมีวิธีวัดผลที่ดี

โวทรูบา และ ไรท์ (Wotruba and Wright 1975: 653-663) ได้พัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอนของอาจารย์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการศึกษาครั้งนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการสอนของอาจารย์ ดังนี้

1. มีความรู้กว้างขวาง ถูกต้อง และทันสมัย
2. ปล่อยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด

3. กระจ้อร้อร้นนในการสอน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม
5. อธิบายและยกตัวอย่างให้เข้าใจใ้ค้คเจน
6. ช่วยเหลือผู้เรียนตลอดเวลา
7. สร้างบรรยากาศการสอนให้มีชีวิตชีวา
8. มีความยุติธรรม
9. มีชีวิตชีวาและสนุกกับการสอน

ในปี ค.ศ. 1978 มาร์ติน (Martin 1978:796) ได้ศึกษาค้นคว้าถึงวิธีการสอนและกระบวนการที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ พร้อมทั้งหาวิธีและกระบวนการที่อาจารย์พอใจมากที่สุด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมิสซูรีจำนวนสามวิทยาเขต โดยให้ตอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้น แล้วใช้ Chi Square Analysis ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจของอาจารย์ต่อการประเมินอาจารย์ กับวิธีการและกระบวนการที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของอาจารย์ ผลปรากฏว่า อาจารย์ส่วนใหญ่พอใจที่จะให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการสอนของตน และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับกรให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นนี้ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในการประเมินอาจารย์ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ มาห์ฟอซ (Mahfourz 1979:5849) ที่ใช้แบบสอบถามกับอาจารย์ จำนวน 1,600 คน และสอบถามจากผู้บริหารจำนวน 52 สถาบัน พบว่า ทั้งอาจารย์และผู้บริหารสถาบัน ต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและทัศนคติต่อการสอนของอาจารย์ และการยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาประสิทธิภาพและคุณภาพการสอนของอาจารย์ในสถาบันที่จะขาดไม่ได้

ต่อมา ในปี ค.ศ. 1981 อาร์ทราเรียน (Ahrarian 1981:7501) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของอาจารย์ผู้สอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์และนักศึกษา จาก 1,042 รายวิชา ใน 52 ภาควิชา ของ มหาวิทยาลัยยอร์ควอชิงตัน พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า อาจารย์หญิงสอนดีกว่าอาจารย์ชาย และจากการให้นักศึกษาประเมินผลการสอนของอาจารย์ ปรากฏว่า

1. อาจารย์ที่สอนนักศึกษาในกลุ่มเล็กจะได้รับผลการประเมินสูงกว่าอาจารย์ที่สอนนักศึกษาในกลุ่มใหญ่

2. อาจารย์สาขาวิชามนุษยศาสตร์จะได้รับผลการประเมินสูงสุด ซึ่งตรงกันข้ามกับอาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จะได้รับผลการประเมินต่ำสุด

ในปีเดียวกัน โคเฮน (Cohen 1981:287) ได้ทำการศึกษาสหสัมพันธ์ พบว่า ไม่ควรศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสอนของอาจารย์ที่มีประสมการณ์น้อยกว่าหนึ่งปี เพราะผลที่ได้จะขาดความเที่ยงตรง

ต่อมาในปี ค.ศ. 1982 ฮีธ และ เพอร์ซี่ (Heath and Percy 1982:26) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอนของอาจารย์ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาที่เรียนไม่เต็มเวลาและนักศึกษาที่เรียนเต็มเวลา จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันต่อการสอนของอาจารย์ คือ ต้องการอาจารย์ที่มีความกระตือรือร้น มีความรู้ดี มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนกว้างขวาง มีประสมการณ์ในวิชาที่สอน มีความสุขกับการสอน และต้องการเรียนเนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ มีประโยชน์ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพได้เป็นอย่างดี

โดยสรุป แม้ว่าลักษณะการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช จะเป็นการเรียนการสอนทางไกล การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษา โดยอาศัยสื่อประสมที่มหาวิทยาลัยจัดทำไว้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตามทฤษฎีและผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้สรุปไว้ในบทนี้ บ่งชี้ว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น การสอนและอาจารย์ผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราชได้จัดไว้ในรูปของการสอนเสริม จึงนับว่าการศึกษาวิจัยในเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราชเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์สอนเสริม เป็นปัญหาที่มีคุณค่าควรแก่การค้นคว้าวิจัย และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช